

Kostnaden för inventarier m. m. torde i längden blifva densamma för hvarje barn i det inkorporerade området som i nuvarande Stockholm, ehuru en ganska betydande nyanskaffning af undervisningsmateriel o. d. är att motse strax efter inkorporeringens genomförande.

Kostnaden för skollokaler kommer antagligen att ställa sig billigare i de inkorporerade områdena med deras billigare tomter, men torde i hvarje fall medföra en betydlig ökning af budgeten, då på flere ställen bättre lokaler med slöjsalar, gymnastiksalar, skolkök och skolbad måste anskaffas.

Det är sålunda hufvudsakligen i fråga om lärarelöner och skollokaler, som kostnaden per barn i de införlifvade områdena skulle kunna beräknas understiga kostnaden i nuvarande Stockholm. Vid en dylik beräkning bör dock hänsyn äfven tagas till att afdelningarna måste göras mindre än nu är fallet i grannkommunerna och att kostnaderna just för lärare och lokaler härigenom ökas. Vidare bör tagas i betraktande, att skolbarnens sammanförande i stora skolhuskomplex, rymmande 2 å 3,000 barn, gifvetvis gör kostnaden per barn mindre, än då undervisningen meddelas i många smärre eller medelstora skolor, såsom väl måste ske inom ett »större Stockholm» med vidsträckt och jämförelsevis gles befolkadt område. I hvarje fall kan med säkerhet väntas, att efter inkorporeringen af de ifrågavarande områdena kostnaderna för dessa områdens folkskoleväsende komma att blifva rätt betydligt större än hvad de nu äro.

Stockholm den 29 april 1907.

På öfverstyrelsens vägnar:

EMIL HAMMARLUND.

John Ljungman.

Bil. 3 a.

Yttrande af fattigvårdsnämnden (med afskrift af tjänstememorial från
fattigvårdsinspektören).

Till Kommittén för utredning af frågan om angränsande områdens
införlifvande med Stockholms stad.

Till besvarande af Edra i skrifvelsen den 16 November 1906 framställda
frågor får fattigvårdsnämnden härmed anföra följande:

1. Hufvudstaden har under de sista decennierna gjort afsevärda uppoffringar
för ordnandet af sin fattigvård, särskildt den slutna, under det att de till förening
med hufvudstaden ifrågasatta grannsamhällena med undantag af Solna i detta af-
seende föga åtgjort. En jämförelse mellan Stockholm å ena sidan och de ifråga-
varande grannsamhällena å den andra visar

att anstaltsvård beredes af

Stockholms stad å 2.3 % af sin folkmängd eller 31 % af samtliga under-
stödstagare;

grannsamhällena å 0.26 % af folkmängden eller 23 % af understödstagarne;

att understödet per understödstagare utom anstalt uppgår i

Stockholm till	kr. 105: 44
grannsamhällena till	86: —

hvarvid administrationskostnader icke medräknats i förra fallet, men väl i det
senare (där äfven kostnaderna för den slutna fattigvården medräknats), samt

att understödstagarnas antal i % af folkmängden varit i

Stockholm	7.44
grannsamhällena	3.26

Nu anförda siffror, som afse år 1904, äro, i synnerhet hvad grannsamhällena beträffar, endast approximativa.

En låg procent understödda är visserligen icke i och för sig bevis på en primitiv fattigvård. Den kan vara motsatsen. Sedd emot bakgrunden af befolkningens ekonomiska förhållanden i grannsamhällena, som torde vara mindre goda än hufvudstadens, leder emellertid den låga siffran i detta fall till antagandet, att fattigvård icke beviljas i grannsamhällena i samma utsträckning som i hufvudstaden. Utan att ingå på frågan, hvilken grad af frikostighet i detta afseende, som är berättigad, torde det kunna sägas, att olika system svårligen kunna inom olika delar af samma samhälle tillämpas och att således redan af denna anledning en kostnadsstegring är antaglig. I samma riktning pekar siffran rörande understödets storlek.

Hvad anstaltsvården beträffar, kan saknaden af sådan liksom meddelandet af underhållig fattighusvård betecknas såsom ett direkt bevis på otillfredsställande ordnad fattigvård.

Inkorporeringen af grannsamhällena komme att i administrativt hänseende medföra stora svårigheter. Stockholms stads fattigvårdssamhälle skulle komma att omfatta storstad, förstad, köping och landsbygd. Ett af villkoren för fattigvårdens rätta handhavande är ovedersägligen, att hos den beslutande myndigheten förefinnes en ingående kännedom om förhållandena inom dess verksamhetsområde. Ju vidsträcktare detta område blir och ju mera dess skilda delar blifva hvarandra olika, desto mindre blifva utsikterna till att denna kännedom förefinnes. Inom den öppna fattigvården är det vidare icke tillfyllest med kännedom om förhållandena; där kräfvades kännedom om individerna. Att äfven inom de aflägsnaste delarne af det »större Stockholm» få till stånd fattigvård utöfvande organ, som fyllde krafvet i detta hänseende, och samtidigt icke förlora något af den enhetlighet inom den öppna fattigvården, som numera vunnits inom hufvudstaden, detta torde blifva en ingalunda lätt löst uppgift.

De anmärkningar, som här framställts, drabba i viss mån samtliga de till inkorporering föreslagna samhällena, dock minst Solna socken, som såsom redan antydts gjort betydligt mera för sin fattigvård än de öfriga.

2. Skulle en inkorporering ifrågakomma, bör såsom villkor uppställas, att de respektive kommunerna till Stockholms stad öfverlämna samtliga sina för fattig-

vårdsändamål afsedda anstalter äfvensom till samma ändamål möjligen anslagna fonder och donationer.

3. De inom grannsamhällena nu förefintliga anordningar i afseende å fattigvård kunna, såsom af det föregående torde tydligt framgå, icke anses tillfredsställande och alltså måste

4. åtskilliga åtgärder omedelbart vid, om ej redan före inkorporeringen företagas. Dessa åtgärder afse i främsta rummet att bereda anstaltsvård åt ett rätt stort antal personer, sannolikt 800 å 900, och de utvägar, man därvid har att tillgripa, äro utvidgning af försörjningsinrättningens alla afdelningar samt beredande af ökad antal platser på ålderdomshemmen, hvilket emellertid ej torde kunna ske utan att anlägga ett nytt dylikt hem.

5. Inkorporeringen komme dessutom att kräva en afsevärd ökning af arbetskrafter såväl inom nämndens expedition och å en del anstalter som äfven för den yttre fattigvårdens handhafvande.

Till hvilka belopp kostnaderna för de under 4) och 5) afsedda åtgärderna kunna komma att uppgå, är Nämnden ej för närvarande i tillfälle att ens ungefärligen beräkna.

Ett af stadens fattigvårdsinspektör i ärendet afgifvet tjänstememorial bifogas.

Stockholm den 15 april 1907.

På fattigvårdsnämndens vägnar:

HUGO BOHMAN.

Reinhold Thorell.

Bil. 3 b.

Tjänstememorial.

Vid frågan om närgränsande samhällens införlifvande med Stockholm torde i synnerhet i fattigvårdshänseende, utom de särskilda intressen, såväl för hufvudstaden som för grannsamhällena, som böra tagas i betraktande, äfven allmännare vidsträcktare synpunkter göra sig gällande.

Ty denna fråga är icke endast en penningfråga. Skulle man blott betrakta Stockholms fördel i detta afseende, torde mycket mot denna inkorporering vara att invända.

Men detta gäller dock hufvudsakligen den ekonomiska sidan af saken, mot föreningen i öfrigt torde intet väsentligt vara att erinra. Blifva dessa samhällen fullkomligt inkorporerade med Stockholm, komma ju alla för hufvudstaden utfärdade särskilda bestämmelser äfven för dem att gälla och staden såsom en naturlig följd få öfvertaga alla deras tillgångar och skulder, bland de förra alla fastigheter, inventarier, som tillhöra allmänna fattigvården, äfvensom möjligen förefintliga fromma stiftelser och donationer, samt fattigvården inom de nya delarna af staden så ordnas, som fattigvårdsnämnden finner lämpligast. Detta är dock en fråga af alltför stor vikt och betydelse för att här kunna behandlas och fordrar en vidlyftig utredning.

Ganska säkert torde vara, att döma särskildt efter de skaror af tiggande barn, som från ifrågavarande grannsamhällen besöka Stockholm, att anordningarna i afseende på fattigvård och i synnerhet beträffande barnvården icke äro tillfredsställande.

Äfven torde en del af dessa församlingars fattigvårdsanstalter lämna åtskiligt öfrigt att önska och kräva antagligen om- och nybyggnader eller utvidgning af förut i Stockholm befintliga anstalter. För den slutna fattigvården finnes i dessa grannkommuner med en befolkning af närmare 38,000 personer och omkring 1,100 understödstagare närmare 250 understödstagare å anstalter, således cirka 23 % af antalet understödda, under det att i Stockholm procenten af å anstalter intagna i förhållande till hela antalet understödstagare är 31 %. Troligen skulle den förstnämnda siffran, 23 %, vara ännu mindre, om af förefintliga uppgifter framginge, huruvida upptagna understödstagare äro blott direkta eller om äfven indirekta däri äro inbegripna, hvilket troligen *ej* är fallet.

Hvad kostnaderna för ofvan omförmälda anstalters utvidgning beträffar, äro dessa vid frågans nuvarande läge omöjliga att med någon sannolikhet beräkna, liksom *ej* heller kan för närvarande angifvas, hvilka åtgärder omedelbarligen och med nödvändighet påkallas.

Med säkerhet kan dock antagas, att fattigvårdsnämnden får vara närmast beredd på utvidgning af allmänna försörjningsinrättningens alla afdelningar, såväl kropps- och sinnessjukhuset som försörjningsafdelningen. Äfven blir en ökning af platserna på ålderdomshemmen af behovet påkallad. Arbetsinrättningen torde

under de närmaste åren vara för behofvet tillräcklig, såvida icke sämre konjunkturner med åtföljande tider af arbetslöshet komma att inträffa.

En naturlig följd af den stora utvidgning af göromålen, som otvifvelaktigt kommer att orsakas af den ifrågasatta inkorporeringen, är en afsevärd tillökning af arbetskrafter såväl inom nämndens expedition som äfven å en del anstalter äfvensom tillsättande af ytterligare tjänstemän för den yttre fattigvårdens handhafvande.

Att således öfverflyttningen kommer att med nödvändighet medföra omedelbara ökade kostnader för fattigvården, torde vara otvifvelaktigt, om äfven icke dessa kostnader till beloppet för närvarande kunna uppskattas.

Men, som jag ofvan anförde, har denna fråga en större innebörd än den ekonomiska. Här gäller fattigvård åt ett stort antal personer i mycket dålig ställning, icke blott i ekonomiskt utan äfven i andra afseenden, hälso- och sjukvård m. m. Större delen af dessa hafva, såsom man dels vet, dels med stor sannolikhet kan antaga, förut under långa tider tillhört och bebott Stockholm, men genom våra olyckliga bostadsförhållanden med därpå följande höga oskäliga hyror blifvit härifrån utdrifna. Flertalet af dessa söka ännu sitt uppehälle i Stockholm, många genom arbete, ett stort antal genom bettleri under olika former, särskildt barnatiggeri.

Om det också icke är en juridisk plikt för Stockholm att vårda sig om dessa stackars fördrifna, så är det dock en moralisk plikt att söka rädda i synnerhet dessa stackars barn åt staten och samhället. Ty, som nu är ställt kommer säkerligen ett stort antal af dessa genom andlig och kroppslig vanvård förr eller senare att hemfalla till fattigvård, sjukvård eller fångvård. Genom inkorporering af grannsamhällena skulle en mängd brister hos dessa kommuner i fattigvårds- och hälsovårdsafseende kunna afhjälpas till gagn för landet i sin helhet och de direkta kostnaderna mer än väl motvägas af de indirekta följderna.

Stockholm den 7 mars 1907.

A. LINDBLOM.

Rätt afskrifvet intygas:

A. Bäckström.

A. Pfeiff.

Bil. 4.

Yttrande af öfverståthållareämbetet för polisärenden.

Till kommittén för utredning af frågan om angränsande områdens införlifvande med Stockholms stad.

Till besvarande af de i Eder skrivelse den 16 november 1906 framställda frågor i afseende å polisbevakningen inom de områden, I ansett kunna ifrågakomma att införlifvas med Stockholms stad, får öfverståthållareämbetet öfverlämna och åberopa bilagda af polismästaren uppgjorda promemoria i ämnet.

Stockholm den 11 februari 1907.

ROBERT DICKSON.

Erik Bodman.

P. M.

Det är en allmän erfarenhet, att en stor stads omgifningar merendels blifva tillhåll för såväl straffade personer som andra fiender till den allmänna ordningen och säkerheten. Härutinnan har icke Stockholm blifvit ett undantag. Omkringliggande samhällen, särskildt Sundbyberg, Hagalund, Hufvudsta och Örby — förstnämnda ort dock i mindre mån än de andra — hysa inom sig ett stort antal straffade och illasinnade individer, hvilka förorsaka ordningsmakten i hufvudstaden svårigheter. På sådan grund är det af stor betydelse, om dessa Stockholm omgifvande kommuner och samhällen blifva inkorporerade, hvarigenom polisens myndighet blifver därstädes densamma som inom staden i öfrigt. Det kan dock ifrågasättas, dels huruvida det är lämpligt att samtidigt inkorporera så stora områden, som af kommittén föreslås, dels ock huruvida icke Danderyds

Frågan 1.

socken bör i sådant afseende ifrågakomma före en eller annan af de nu föreslagna socknarna.

Frågan 2.

Det är uppenbart att den polisbevakning, som för närvarande finnes i de till inkorporering föreslagna landsdelarne, icke blifver tillfredsställande eller ens kan godkännas, sedan inkorporeringen verkställts. Befolkningen i dessa trakter kommer helt visst att, när den blifver skattskyldig under hufvudstaden, fordra samma förmåner af ordning och säkerhet, som beredas stadens invånare i öfrigt. Organisationen af polisväsendet måste därför blifva densamma för de nya delarna som för den nuvarande staden, om ock bevakningen kan ordnas något annorlunda med hänsyn till de vidsträckta, obebyggda trakter, som finnas inom ifrågavarande socknar. Huruvida landskommunerna böra vid inkorporeringen förpliktas till något särskildt åläggande för polisbevakningen, kan vara tvifvelaktigt. För närvarande hafva dessa kommuner iklädt sig icke så små kostnader för sin polis, hvilken åtminstone å vissa håll är ganska talrikt representerad, om ock dess utbildning och verksamhet lämnar mycket öfrigt att önska. Den kostnad, hvarmed dessa kommuner härför betungas, blifver väl icke mindre, då de blifva skattskyldiga till hufvudstaden.

Frågan 3.

Denna fråga har här ofvan redan blifvit besvarad.

Frågorna 4
och 5.

Då meningen med dessa två särskilda frågor icke klart framgår af deras affattning, upptages här till besvarande i dess helhet frågan om de af inkorporeringen nödvändiggjorda kostnader för såväl polisens organisation och tjänstgöring som ock anskaffandet af de byggnader och den materiel, som kan befinnas för ändamålet erforderlig.

På sätt kommittén önskat, upptages den polisbevakning, som anses erforderlig, särskildt för hvarje kommun och särskildt för de större samhällena.

I. Brännkyrka socken.

Socken bör anordnas såsom ett polisdistrikt under en poliskommissarie med bostad i Örby.

A) Örby villastad med närmast liggande trakt:

För dess bevakning erfordras 3 öfverkonstaplar och 6 patrullerande konstaplar.

B) Liljeholmen, Gröndal, Årstadal och angränsande områden:

För bevakning häraf erfordras 3 öfverkonstaplar och 9 patrullerande konstaplar.

C) Öfriga delar af socknen:

För bevakning af trakten emellan Skanstull och södra begravningsplatsen erfordras två dubbelpatruller eller 4 konstaplar.

För socknen i sin helhet, särskildt med hänsyn till Södertörns villastad, erfordras 5 ridande konstaplar och 2 konstaplar å velociped, samtliga med station i Örby.

Härtill komma två detektivkonstaplar, hvilka böra vara stationerade i Örby.

Summa personal:

1 kommissarie, 6 öfverkonstaplar, 2 detektivkonstaplar och 26 konstaplar, däraf 5 till häst och två å velociped.

För denna polisstyrkas tjänstgöring erfordras uppförande i Örby af ett stationshus med en mot hufvudstadens polisstationer svarande inredning, d. v. s. expeditionslokaler, bestående af vaktrum samt särskilda rum för kommissarien, för öfverkonstaplarne och för detektivkonstaplarne, arrestlokaler, toalettrum och torkrum. Vidare kräfvades boställsvåningar för kommissarien och två gifta konstaplar samt logementsrum för minst femton konstaplar.

Då det är nödvändigt, att, utom de ridande polispatrullerna, polisbefälet är beridet, påfordras uppförande af ett stall rymmande tio hästar. Vidare tarvas bostad för stallbetjäning samt rum för de automobiler och vagnar, som kunna finnas erforderliga.

Uppsättningen af hästar kan till en början inskränkas till 7, hvarjämte 9 velocipeder behöfva inköpas, däraf 3 för den velocipedåkande polispatrullen och de återstående för polispersonalen i öfrigt.

För bevakningen af Liljeholmen med kringliggande områden erfordras en anhaltstation liknande den af staden vid Värtan uppförda, således bestående af vaktrum, befälsrum, arrestlokaler, bostad för en gift polisman samt logement för 4 å 5 konstaplar.

Den nu föreslagna polispersonalen kommer helt visst att i en snar framtid kräva en icke obetydlig ökning, sedan inom denna socken för stadens räkning uppförts redan nu planlagda byggnader: sinnessjukhuset vid Långbro samt sjukhusen och Stockholms stads slakthus å Enskede ägor.

Kostnaden för personalens aflöning kan ej för hvarje kommun särskildt specificeras, enär polismännens aflöning är beroende af olika lönegrader, som bestämmas efter viss proportion, gällande hela poliskåren.

Till inköp af 7 hästar erfordras en utgift för en gång af 6,300 kronor. För hästarnes utfodring och skötsel m. m. kräves omkring 7,500 kronor om året. För inköp af ridmaterial och dylikt tarivas omkring 1,800 kronor. Kostnaden för anskaffande af 9 velocipeder med tillbehör uppgår till 1,350 kronor.

Angående uppförande af de ifrågasatta tjänstlokalerna får hänvisas till stadens byggnadskontor.

Kostnaden för inköp af inventarier för dessa lokaler kan icke på förhand till sin storlek beräknas. Likaledes kan ej heller med någon bestämdhet uppgifvas den ökning i polisverkets utgiftsstat, som det utvidgade verksamhetsområdet medför, såsom för renhållning och uppässning inomhus, skrifmaterial, ljus och ved, hyror m. m. Dock torde särskildt böra påpekas en utgift, som helt säkert kommer att kräva stora kostnader, nämligen polisstyrelsens och hufvudstationens försättande i telefonförbindelse med det nya polisdistriktet.

Det bör slutligen tilläggas, att behovet af arrestlokaler å spridda ställen inom socknen sannolikt kommer att visa sig, då någon erfarenhet om polisbevakningens anordnande och fördelning vunnits. Dessa lokaler behöfva dock icke draga någon större kostnad utan kunna anordnas i likhet med de inom flera af hufvudstadens polisdistrikt befintliga polisarrester.

II. Nacka socken.

Då denna socken, åtminstone för närvarande, icke är så tätt befolkad, att inrättande af ett polisdistrikt under en poliskommissaries befäl kan ifrågakomma, torde polismyndigheten inom denna socken kunna anförtros åt en öfverkonstapel, som bör vara boende vid Saltsjöbaden.

För bevakning af Saltsjöbaden åtgår minst 3 konstaplar, hvarigenom ständig patrullering kan åstadkommas i Saltsjöbaden och i Neglinge.

Vidare erfordras för bevakning af de öster om Danvikstull belägna delar af socknen, hvilka hafva en någorlunda sammanträngd befolkning, en inspektions-

konstapel och 6 konstaplar, af hvilka 3 äro afsedda för patrullering utanför Danvikstull och de öfriga 3 för ordningshållning inom de utmed Saltsjöbadens järnväg varande tätt bebodda trakter, såsom Siekla, Järta, Storängen med flera.

Likaledes erfordras tillsvidare icke andra tjänstelokaler än två arrestlokaler, hvar och en med ett vaktrum, den ena i Saltsjöbaden och den andra i Siekla.

I fråga om bevakningen af öfriga delar af socknen torde några anordningar till en början icke vara erforderliga.

Skulle vid något tillfälle särskild bevakning å viss plats inom socknen påkallas, torde densamma kunna bestridas med tillhjälp af den inom Brännkyrka socken förlagda ridande och velocipedåkande polisstyrka.

Dock är det lämpligt, att flertalet polismän inom socknen äro försedda med velocipeder, hvarför ett antal af nio velocipeder böra inköpas för en kostnad af 1,350 kronor.

Summa personal:

1 öfverkonstapel, 1 inspektionskonstapel och 9 konstaplar.

I fråga om telefonledningar, inköp och underhåll af inventarier, renhållning m. m. hänvisas till hvad ofvan blifvit sagdt rörande polisbevakningen inom Brännkyrka socken.

III. Bromma och Solna socknar.

Dessa båda socknar, inom hvilka de tre snart nog sammanbyggda samhällena Sundbyberg, Hufvudsta och Hagalund äro belägna, kunna sammanslås till ett polisdistrikt med en poliskommissarie såsom föreståndare. Denne bör lämpligast vara boende i Sundbyberg.

I fråga om polisbevakning ställa sig förhållandena ganska olika inom dessa socknar. Bromma socken, som är mera glest befolkad, torde hufvudsakligen i trakten af Tranebergsbro och Kungsholms villastad behöfva mera regelbunden bevakning, under det att de tre stora samhällena i Solna socken kräfva en ordnad patrullering och en särskild afdelning detektivpolis, detta senare med hänsyn till det stora antal straffade personer, som tagit bostad inom dessa samhällen.

I likhet med hvad ofvan blifvit föreslaget beträffande Brännkyrka socken, bör polisbevakningen anordnas med patruller såväl till fots som till häst och å velociped, hvarjämte polisstyrkans storlek med nödvändighet påkallar ett tillräckligt antal befäl.

Å vägen väster om Tranebergsbro — där Stockholms nuvarande område slutar — fram till Kungsholms villastad, erfordras en ryttarepatrull såsom en fortsättning af den nuvarande ryttarepatrulleringen å Kungsholmen. Med en patrulleringstid af sexton timmar om dygnet åtgår härför 4 konstaplar. För bevakningen af öfriga delar af Bromma socken, särskildt vägarne till Drottningholm, kräfvades ytterligare en ryttarepatrull om två konstaplar.

För Sundbyberg erfordras såsom befäl å polisstationen och för inspektion 3 öfverkonstaplar, med samma fördelning till tjänstgöring som inom stadens nuvarande polisdistrikt, samt ytterligare 2 inspektionskonstaplar för inspektion, hvilken lämpligen kan förrättas å velociped.

För patrullering erfordras i Sundbyberg 6 konstaplar, i Hagalund 3 konstaplar och i Hufvudsta 3 konstaplar, hvarjämte en särskild patrulleringslinje med 3 konstaplar måste anordnas å vägen från Norrtull till Nya kyrkogården.

Under förutsättning att de polismän, som för närvarande äro anställda för bevakning å Nya kyrkogården, fortfarande komma att bibehållas och af kyrkogårdsnämnden aflönas, erfordras icke något särskildt anslag för kyrkogårdens bevakning. Däremot måste man taga i beräkning, att trakten omkring kyrkogården, parken i Haga, Stallmästaregården, Ulriksdal samt en stor del andra platser inom Solna socken utgöra eftersökta platser för hufvudstadens befolkning, icke allenast under sommaren utan äfven under vintern, och därför kräva särskild polisbevakning. Det antal polismän, som åtgår för sådana mer eller mindre tillfälliga bevakningar, bör bestämmas till 8 konstaplar, däraf 4 beridna.

Som ifrågavarande tre samhällen inom Solna socken redan nu vuxit ut till en storlek, som ställer dem i jämbredd med en medelstor stad, är det nödvändigt, att det nya polisdistriktet blir försedt med alla de anordningar, som förefinnas inom hufvudstadens nuvarande polisdistrikt. Häraf följer, att särskilda polismän måste anställas för indrifning af böter, delgifning af kallelser, värnpliktiges efterspanande, dubbling af patrulleringslinjer m. m.; och kan för detta ändamål beräknas 3 konstaplar.

För detektivtjänstgöring erfordras 4 detektivkonstaplar.

Summa personal;

1 kommissarie, 3 öfverkonstaplar, 2 inspektionskonstaplar, 4 detektivkonstaplar och 32 konstaplar, däraf 10 beridna.

För distriktet erfordras en fullständig polisstation liknande den till uppförande i Örby här ofvan föreslagna, dock med den ändring, att logementet för ogifta konstaplar bör beräknas för 24 konstaplar.

Som ett stort nytt stall är för polisens räkning uppfördt å Kungsholmen, är någon stallbyggnad vid den nya polisstationen i Sundbyberg icke af nöden.

I Hagalund måste anordnas en arrestlokal med vaktrum och helst med bostad för en gift polisman.

Kostnad för en gång blifver inköp af 11 hästar, uppgående till omkring 9,900 kronor, äfvensom af ridmaterial och dylikt, uppgående till omkring 2,800 kronor. Vidare erfordras inköp af 12 velocipeder till en kostnad för en gång af 1,800 kronor.

Det årliga underhållet af hästarna (utfodring, skötsel och dylikt) kan beräknas till omkring 11,000 kronor.

Beträffande slutligen utgifterna för telefonledningar, för nybyggnader, för renhållning m. m. hänvisas till ofvanstående yttrande i fråga om polisbevakningen inom Brännkyrka socken.

IV. Lidingö socken.

Som polisbevakningen inom denna socken hittills kunnat bestridas med endast en fjärdingsman, finnes ingen anledning att för närvarande föreslå några mera omfattande anordningar för denna sockens bevakning.

Då öfverståthållareämbetet gjort framställning hos stadsfullmäktige om delning af sjunde polisdistriktet, Östermalm, torde Lidingöns inkorporerande med Stockholm böra ställas i sammanhang med delningen af berörda polisdistrikt, därvid måhända äfven kan ifrågakomma ändring af gränserna för nionde polisdistriktet.

Under förutsättning att stadsfullmäktige, som fortfarande hafva frågan om ifrågavarande delning under pröfning, lämna medgifvande till öfverståthållareämbetets förslag, torde Lidingöns förläggande under ett af hufvudstadens polisdistrikt, åtminstone till en början, icke medföra behof af ökad polisstyrka för detta distrikt i vidsträcktare mån, än att bevakningen af Lidingöbron och de nära intill densamma belägna delar af Lidingön göres mera effektiv, för hvilket ändamål 3 konstaplar synas vara tillräckliga.

Då staden redan uppfört en mindre polisstation vid Värtan, kräfvdes icke anordnande af tjänstelokal, utan är sagda station för närvarande tillfyllest.

Den polisstyrka, som föreslagits i de till inkorporering ifrågasatta landsdelarne, uppgår sålunda till:

- 2 kommissarier,
- 10 öfverkonstaplar,
- 3 inspektionskonstaplar,
- 6 detektivkonstaplar och
- 70 konstaplar, däraf 15 beridna.

Med tillämpning af hittills gällande bestämmelser för polisens aflöning och för dess beklädnad uppgår kostnaden för nyssnämnda polisstyrka till belopp, som nedanstående tablä närmare utvisar.

Tjänstebefattning.	Lönegrad.	Antal tjänstebefattningar enligt gällande stat.	Föreslagen ökning:			
			Antal tjänstebefattningar.	Aflöning.	Beklädnad	Summa.
Kommissarier	4,200 —	4	—	—	—	7,300 —
	3,700 —	4	1	3,700	200	
	3,200 —	5	1	3,200	200	
			2			
Öfverkonstaplar	2,500 —	20	3	7,500	423 78	24,812 60
	2,300 —	19	5	11,500	706 30	
	2,200 —	10	2	4,400	282 52	
			10			
Inspektionskonstaplar.....	2,100 —	20	2	4,200	282 34	6,623 51
	2,000 —	13	1	2,000	141 17	
			3			
Detektivkonstaplar	2,100 —	33	4	8,400	480 —	13,120 —
	2,000 —	22	2	4,000	240 —	
			6			
Konstaplar	1,900 —	177	24	45,600	11,364 35	128,764 35
	1,700 —	152	21	35,700		
	1,500 —	126	18	27,000		
	1,300 —	51	7	9,100		
			70	166,900	14,320 46	180,620 46

¹⁾ Däraf 15 konstaplar till häst och 55 konstaplar till fot.

Förmånen af fri läkare och sjukhusvård samt fri medicin, som polispersonalen för närvarande åtnjuter, skall naturligtvis jämväl tillkomma innehafvarna af de nyinrättade befattningarna. Kostnaderna härför kunna omöjligt på förhand beräknas. På samma sätt är förhållandet med den förhöjning af åtskilliga titlar på polisverkets nuvarande stat, som nödvändiggöres af ökningen i såväl polispersonalens antal som tjänstelokaler m. m.

Den betydligt utvidgade verksamhet, som blifver en följd af inkorporeringen af de föreslagna socknarna, kommer uppenbarligen att tillföra polisstyrelsen en afsevärdt ökad arbetsbörda. Då bristen på högre befäl inom Stockholms poliskår redan nu är ytterst kännbar, kommer den sålunda föreslagna utvidgningen af polisstyrelsens verksamhetsfält att med säkerhet medföra inrättandet af ytterligare en polisintendentsbefattning samt sannolikt ett nytt ämbete för polismästarens ställföreträdare.

Anordningar för afförande af anhållna personer från de inkorporerade områdena till Stockholms stads rannsakningsfängelse eller detektiva polisafdelningens station komma säkerligen att kräfva stora kostnader. Som det icke är möjligt att redan nu afgifva något förslag för dessa transporters verkställande, enär dessa uppenbarligen äro beroende af förhandenvarande kommunikationer, kan icke heller ens tillnärmelsevis någon uppgift lämnas om kostnaden för transporterna i fråga.

Stockholm den 6 februari 1907.

TEODOR HINTZE.

Bil. 5.

Yttrande af öfverståthållareämbetet för uppborärenden.

Till kommittén för utredning af frågan om angränsande områdets införlifvande med Stockholms stad.

I skrivelse till öfverståthållareämbetet den 17 maj 1907 har kommittén, med förmålan att, efter det frågan om angränsande områdets införlifvande med hufvudstaden blifvit till kommittén för utredning öfverlämnad, kommittén ansett följande områden kunna till öfverflyttning ifrågakomma, nämligen Solna, Bromma, Lidingö, Brännkyrka och Nacka socknar med däriinom belägna municipalsamhällen

äfvensom Sundbybergs köping, anhållit om öfverståthållareämbetets yttrande angående vissa frågor, berörande omständigheter, afseende de intressen, öfverståthållareämbetet för uppborärsärenden hade att iakttaga och bevaka, samt att ämbetet måtte i sådant hänseende meddela kommittén, särskildt för hvarje kommun och samhälle,

1) huruvida från ämbetets sida med hänsyn till uppborärs- och indrifningsväsendet finnes någon erinran mot något eller några af nämnda områdets förening med Stockholms stad och i sådant hänseende, hvad som kunde vara att däremot anmärka;

2) huruvida enligt ämbetets mening för en sådan förening några särskilda villkor och bestämmelser borde ur uppborärs- och indrifningsväsendets synpunkt från stadens sida uppställas och i sådant fall hvilka;

3) huruvida de inom de särskilda samhällena nu förekommande anordningar i afseende å uppborärs- och indrifningsväsendet kunde i händelse af öfverflyttningen anses tillfredsställande;

4) om, i motsatt fall, öfverståthållareämbetet ansåge särskilda åtgärder vara af öfverflyttningen omedelbarligen och med nödvändighet påkallade, hvilka åtgärder i sådan händelse ansåges böra vidtagas, och hvilka kostnader desamma kunde beräknas komma att medföra; samt

5) om öfverflyttningen eljes komme att omedelbarligen och med nödvändighet medföra ökade kostnader för uppborärs- och indrifningsväsendet, och till hvilket belopp dessa ökade kostnader kunde uppskattas.

Med anledning af kommitténs framställning får öfverståthållareämbetet lämna följande svar å de däri framställda frågor, en hvar i den ordning, den af kommittén framställdes till besvarande.

Frågan n:o 1. Beträffande denna finner öfverståthållareämbetet, att *särskild* betänklighet ur uppborärs- och indrifningsväsendets synpunkt icke synes i afseende å någon viss af de till inkorporering ifrågasatta kommunerna respektive municipal-samhällena möta för en dylik åtgärds genomförande.

Frågan n:o 2. Då efter inkorporeringens genomförande de införlifvade kommunerna i kyrkligt hänseende komma att bilda nya territoriella församlingar i hufvudstaden, i den mån de icke lämpligen kunna ingå såsom delar i förutvarande territoriella församlingar, torde utan vidare följa skyldighet för uppborärsverket att efter framställning af den nytillkomna respektive utvidgade församlingens kyrkostämman ombesörja debiteringen af beslutade församlingsafgifter äfvensom att, där ej kyrkostämman genom beslut, som af öfverståthållareämbetet godkännes, annor-

lunda förordnat, verkställa uppbörden af dessa afgifter. Detsamma läser gälla tredje stadsfogdens medverkan vid restantiens indrifning.

Andra särskilda villkor eller bestämmelser synas följaktligen ej erfordras än så vidt beträffar *öfvergången* från förutvarande till nya förhållanden i beskattningshänseende och hvad därmed står i sammanhang. Öfver hvad i sådant hänseende kan ur synpunkten af tillfredsställande anordningar för den kommunala beskattningsrättens utöfning m. m. blifva att erinra, läser i sinom tid, efter frågans vidare beredning till afgörande, tillfälle lämnas öfverståhållareämbetet att vidare yttra sig.

Frågan n:o 3. Då efter inkorporeringens genomförande de anordningar i afseende å uppbörds- och indriftningsväsendet, som för närvarande förekomma inom de till inkorporering ifrågasatta samhällena, icke vidare skola fungera annorledes än *eventuellt* under en öfvergångstid, t. ex. i afseende å indrifning af uppbörd, förfallen till betalning före den dag, beslut om inkorporering träder i kraft, förleder denna fråga ej annat svar, än att, i den mån hittillsvarande anordningar tillsvidare må komma att fungera inom de inkorporerade områdena, desamma kunna anses tillfredsställande.

Frågan n:o 4. Med anledning af det sammanhang, denna fråga äger med den nästföregående, förleder densamma ej annat yttrande än att, *för den händelse* nuvarande anordningar för verkställande af uppbörd och indrifning skulle under en eventuellt föreskrifven öfvergångsperiod anses böra tillsvidare fungera, sådant bör ske utan kostnad för staden respektive de nya församlingarna. Utöfver den uppbördsprovision, som enligt gällande författningar — förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, § 70, förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd, § 38, och förordningen angående allmänt ordnande af prästerskapets inkomster, § 11 mom. 2, enligt dess lydelse på grund af förordningen den 28 maj 1897 — tillkommer restindriftvaren (kronofogden), läser nämligen anspråk på någon ytterligare ersättning icke kunna förväntas.

Frågan n:o 5. Af den redogörelse, som finnes bilagd de remitterade handlingarna i ärendet, framgår bland annat, att sammanlagda antalet skattskyldige inom områdena i fråga den 31 december 1905 utgjorde 8,140, däraf inom Nacka kommun 1,489, Brännkyrka 2,054, Lidingö 347, Solna 2,838 och Bromma med Sundbybergs köping 1,412, medan siffrorna för mantalsskrifna folkmängden — antalet vid samma tidpunkt skattskyldige är ej uppgifvet — vid 1906 års utgång utgjorde för Nacka 6,436, Brännkyrka 12,499, Lidingö 1,808, Solna 11,943, däraf i Nya Hagalunds municipalsamhälle omkring 4,400 och i Nya Hufvudsta

municipalsamhälle omkring 2,500, samt i Bromma 6,958, däraf i Sundbybergs köping 3,871. För tioårsperioden 1896—1905 föreligger för samtliga kommunerna en ökning, för Brännkyrka uppgående till nära dubbla antalet, för Bromma och Sundbyberg öfverstigande detta antal samt för Solna det tredubbla antalet.

Innan inkorporeringen tidigast kan antagas genomförd, läser folkmängdssiffran för ett hvart af ifrågavarande områden och därmed jämväl siffran för antalet skattskyldige komma att ej obetydligt öfverstiga den siffra, som förelåg vid 1906 års utgång, och kan i hvarje fall äfven med de förhandenvarande numerärerna icke för något af områdena ifrågasättas, att detsamma skulle uppgå i något af hufvudstadens hittillsvarande perifera uppördsdistrikt, som i sådant hänseende eljes skulle kunna komma i betraktande, nämligen Mattheus-, Johannis- och Engelbrektsdistrikten, det blifvande västra Kungsholmsdistriktet samt Maria västra och Katarina södra uppördsdistrikt. Numerären för samtliga dessa distrikt är nämligen eller kan inom kort antagas blifva så betydande, att en åtgärd af beskaffenhet att i nämnvärd grad öka arbetsbördan icke kan under några villkor tillrådas.

Vid sådant förhållande läser det visa sig af nöden, att *åtminstone två nya uppördsdistrikt* tillskapas, omfattande det ena Lidingö, Solna och Bromma nuvarande kommuner jämte Sundbybergs köping och det andra de båda söder om hufvudstaden belägna Nacka och Brännkyrka nuvarande kommuner.

Under förutsättning af en anordning i angifven riktning skulle sålunda för uppördsverkets vidkommande påkallas utgifter till aflöning för två nya uppörds-kommissarietjänster med tillhoppa 11,200 kronor jämte arfvode till två stämмоконтроllanter efter 600 kronor för hvardera. Härtill kommer ökning i anslagen till semester, ålderstillägg och biträde åt uppördskommissarierna. Sistnämnda anslag, beräknadt efter 30 öre per debetsedel litt. A., skulle med antagande af en genast inträdande ökning i debetnumerären af 10,000 — sammanlagda antalet krono- och kommunaldebetsedlar för de till inkorporering ifrågasatta kommunerna uppgick den 31 december 1905 till 12,700 — redan vid öfvergången tarfa en ökning af 3,000 kronor.

En höjning af anslaget till *extra ordinarie tjänstemän* blefve likaledes omedelbarligen af behovet påkallad med hänsyn till den ökning af arbetet å afdelningen för uppördsärenden, som af inkorporeringen skulle blifva en följd, exempelvis för mottagande och diarieförande af deklarationer och öfriga taxeringsuppgifter. För den första tiden efter inkorporeringens verkställande torde emellertid höjningen kunna begränsas till det numera å ordinarie stat anvisade anslaget till extra biträden för ombesörjande af nyss nämnda uppgift. Tillkomsten af två nya

uppbördsdistrikt torde dock inom kort nödvändiggöra förstärkning äfven af afdelningens *ordinarie* arbetskrafter, som alltjämt äro desamma som år 1880, eller för sålunda snart trettio år sedan och således själfallet föga afpassade efter nuvarande förhållanden. Det hela uppbördsverkets vidlyftiga räkenskapsväsen omfattande granskningsarbete, som uteslutande hvilar på revisorn, kan endast med stor svårighet af honom medhinnas inom den för dess utförande tillmätta tiden, och en ökning i räkenskapsföringen af den omfattning, som genom inkorporeringen ställes i utsikt, påkallar därför oundgängligen anställandet af ytterligare en med kompetens till revisorstjänst utrustad tjänsteman å afdelningen, hvilken förutom den del af granskningsarbetet, som blefve honom anförtrodd, jämväl finge åt sig uppdraget att i vissa fall ombesörja verkställandet af de ur kontrollsynpunkt föreskrifna annotationerna, som oupphörligt påkallas och verka synnerligen störande för arbetet i öfrigt. För verkställande af dessa annotationer får enligt gällande instruktion biträde af kammarskrifvare eller extra tjänsteman icke anlitas. Afönningen till en sådan *ordinarie* tjänsteman torde böra sättas till samma belopp som afönningen till den nuvarande revisorn och bokhållaren.

Slutligen har öfverståthållareämbetet anledning att framhålla behovet af *lokaler* med anledning af de nya uppbördsdistriktens tillkomst. Om det nämligen än skulle kunna visa sig möjligt att inom skomakarämbetets förutvarande, under ombyggnad stående egendom bereda utrymme till kontor för båda de nya uppbördsdistrikten, kvarstår i allt fall behovet af uppbördslokaler under själfva uppbördsstämmorna. Dessa lokaler torde böra förläggas inom de nya uppbördsdistrikten, men lärer härvidlag icke göra tillfyllest, att för hvarje distrikt anordnas en gemensam uppbördslokal. För att icke göra skatteinbetalningen alltför obekvämt för de nytillkomna skattskyldige, som vant sig vid att fullgöra denna inbetalning å plats inom deras egen kommun, lärer det befinnas af nöden, att uppbörden, exempelvis inom det nya norra distriktet, hålles för Lidingödelen en eller ett par dagar under stämman å plats inom Lidingöområdet samt för Solnadelen och Brommadelen med Sundbybergs köping under återstoden med lika antal dagar för hvardera delen och inom området för denna. På liknande sätt torde böra förfaras med Nacka- och Brännkyrkadelarna af ett eventuellt nytt söderdistrikt.

En dylik anordning medför förutom kostnaden för dess genomförande, såsom hyra för lokal m. m., omedelbarligen kraf på ökning af reservationsanslaget till uppässning och på någon reseersättning.

För det egentliga *indriftningsväsendets* vidkommande föranledes ökning i anslagen till afönning och beklädnadsersättning till uppbördsmän, hvilkas antal gifvetvis

torde komma att undergå någon ökning med åtminstone en för hvarje ny rote-äfvensom i anslagen till täckande af utgifterna för debetsedlarnas utdelning, in-drifningsprovisioner och telefoner för uppbornsmännen.

Stockholm den 21 december 1907.

ROBERT DICKSON.

Erik von Wolcker.

Bil. 6.

Yttrande af hälsovårdsnämnden.

Till kommitterade för utredning af frågan om införlifvande med Stockholm af vissa angränsande landtområden.

Med förmälan att I funnit följande områden kunna till öfverflyttning ifrågakomma, nämligen Solna, Bromma, Lidingö, Brännkyrka och Nacka socknar med däriinom belägna municipalsamhällen äfvensom Sundbybergs köping, hafven I uti skrifvelse den 16 november 1906 anhållit att för frågans vidare utredning erhålla hälso-vårdsnämndens yttrande angående vissa, frågan berörande omständigheter, afseende de intressen, nämnden har att iakttaga och bevaka, samt i sådant afseende begärt svar å en del frågor, hänförda under 5 särskilda hufvudpunkter, hvarjämte I ifrågasatt, att svaren skola meddelas särskildt för hvarje kömmun och samhälle.

Då hälsovårdsnämnden nu går att yttra sig i anledning af Eder salunda gjorda framställning, vill nämnden redan från början erinra, att, med hänsyn till föreliggande frågas vidt omfattande beskaffenhet och Eder uttalade önskan att snarast möjligt erhålla den äskade utredningen, nämnden ansett sig hvarken böra eller ens kunna inlåta sig på en utredning i detalj af alla de olika förhållanden, som från hälso- och sjukvårdssynpunkt kunna tänkas blifva en följd af den ena eller andra landtkommunens införlifvande med Stockholm, utan att nämnden där-för nödgas inskränka sig till att beröra dessa förhållanden endast i deras allmänna hufvuddrag.

På den af Eder framställda första frågan, huruvida från hälsovårdsnämndens sida finnes någon erinran mot något eller några af de ifrågasatta områdenas för-ening med Stockholms stad och i sådan händelse, hvad som kan vara att däremot anmärka, vill nämnden lämna det svar, att nämnden icke har något att däremot erinra. Snarare bör från hälsovårdssynpunkt en dylik anordning vara af vikt för hufvudstaden, enär i händelse af uppträdande epidemier eller andra smitto-

samma sjukdomar inom dessa områden, deras bekämpande bör antagas kunna med större framgång ske genom anlåtande af de resurser, som i detta afseende gifvetvis stå hufvudstadens sjukvård till buds.

Beträffande den *andra* frågan, huruvida för en inkorporering några särskilda villkor och bestämmelser böra ur hälso- och sjukvårdens synpunkt från stadens sida uppställas, och i sådant fall hvilka, anser nämnden sådant icke vara erforderligt, då ju gällande författningar, såväl allmänna som särskildt för Stockholm utfärdade, genom inkorporeringen naturligtvis blifva tillämpliga äfven på de inkorporerade områdena.

Under punkterna 3), 4) och 5) hafven I vidare begärt upplysning, huruvida inom de särskilda samhällena nu förekommande anordningar i afseende å hälso- och sjukvård kunna i händelse af öfverflyttningen anses tillfredsställande och om i motsatt fall särskilda åtgärder blifva af öfverflyttningen omedelbarligen och med nödvändighet påkallade, hvilka åtgärder i sådan händelse anses böra vidtagas och hvilka kostnader desamma kunna beräknas komma att medföra samt slutligen huruvida öfverflyttningen eljes kan anses komma att medföra ökade kostnader för hälso- och sjukvården och till hvilket belopp dessa ökade kostnader kunna uppskattas.

Vid besvarandet, såsom det synes nämnden lämpligast, i ett sammanhang af dessa spörsmål vill nämnden till en början erinra, att då det helt visst kommer att förflyta en ganska lång tid, innan den ifrågasatta inkorporeringen kan varda genomförd, och då med hänsyn till den snabba utveckling inom olika områden, som redan nu gör sig kraftigt gällande inom de hufvudstaden angränsande landtkommunerna, förhållandena äfven beträffande hälso- och sjukvården antagligen komma att under denna tid väsentligen förändras och möjligen framkalla ökade kraf i ena eller andra afseendet, nämnden ansett sig icke kunna taga hänsyn härtill, utan därför utgått från förhållandena, sådana de för närvarande gestalta sig.

Vid en eventuell inkorporering kräfvats gifvetvis inom de särskilda landtsamhällena en del förbättringar såväl i afseende på hälsovård som äfven beträffande sjukvård. Vattentillgången är redan nu å några platser alltför knapp, och för en förbättrad renhållning erfordras ock en del åtgärder från det allmännas sida.

Detsamma är förhållandet äfven med anordningar för afledande af spillvatten enär ett ordnad afloppssystem antingen nästan fullständigt saknas eller är bristfälligt eller ock mer än tillätligt förorenar angränsande vattendrag. Åtgärder till förbättrande af dessa förhållanden torde efter inkorporering snart visa sig nödvändiga, äfven om de icke omedelbart kunna påkallas och genomföras. Kostnaderna härför kunna dock icke nu ens tillnärmelsevis beräknas.

För bestridande af sjukvården inom ifrågavarande landtkommuner finnes för

närvarande, förutom några smärre epidemisjukstugor, tillgång endast till de lasarett, som äro gemensamma för Stockholms län. Staden måste alltså efter en inkorporering vara beredd på att tillhandahålla nödigt sjukhusutrymme för den nya befolkningen, hvilken för närvarande uppgår till omkring 36,000 personer. För större städer uppgifves behovet af sjukhusutrymme till 4—6 platser på 1,000 innevånare, och i Stockholm utgjorde år 1905, oberäknadt sinnessjukhus och allmänna försörjningsinrättningen, sängantalet på samtliga sjukhus något mer än 6 på 1,000 innevånare, hvilket emellertid visat sig vara för knappt. Vore behovet af sjukhusvård lika stort inom de till inkorporering föreslagna områdena, skulle alltså erfordras omkring 200 sjukhusplatser. Så torde emellertid knappast vara fallet, då hälften af denna befolkning är boende å landsbygden. Kostnaden för dessa behöfliga sjukhusplatser låter sig naturligtvis icke för närvarande beräknas, men vill nämnden i afseende härå upplysa, att vid nyanläggning af sjukhus priset per sjuksäng knappast torde understiga 6—7,000 kronor, men ställer sig vid utvidgning af redan bestående inrättningar icke oväsentligt billigare. Dagkostnaden för underhållsdag var år 1905 å stadens sjukhus i medeltal 2 kronor 30 öre.

En inkorporering af de ifrågasatta betydande områdena kommer naturligtvis äfven att i flera afseenden utsträcka det arbete, som de under nämnden lydande tjänsteinnehafvare hafva att bestrida, och påkallar till följd häraf ökning i nu befintliga arbetskrafter.

I hvilken omfattning detta kan blifva förhållandet, kan icke för närvarande med bestämdhet angifvas, men med hänsyn till nu rådande förhållanden, synes det redan nu vara uppenbart, att tjänstemännens antal behöfver ökas med åtminstone 2 amanuensbefattningar å nämndens expedition (en för kansliet och en för kamrerarekontoret), 3 distriktsläkare, 4 tillsyningsmän vid hälsopolisen, 2 fosterbarnsinspektriser och 1 assistent vid bostadsinspektionen.

Med nuvarande afföningar, oberäknadt ålderstillägg, skulle kostnaderna härför uppgå till omkring 25,600 kronor.

Härförutom kräfväs äfven ökning i en del andra till nämndens förfogande ställda anslag, särskildt för sjuktransporter, medikamenter åt fattiga sjuka, barnmorskebiträde, desinfektionsåtgärder, driftkostnader för sjukhusen, tjänsteresor m. m. Att nu kunna beräkna dessa ökade kostnader är emellertid icke möjligt för nämnden.

Stockholm den 22 februari 1907.

På hälsovårdsnämndens vägnar:

O. MEDIN.

Carl Schönmejr.

Bil. 7.**Yttrande af direktören för stadens renhållningsverk.**

Till kommittén för behandling af frågan om angränsande områdens införlifvande med Stockholms stad.

Efter erhållen remiss rörande vissa spörsmål angående renhållning i samband med frågan om angränsande områdens införlifvande med Stockholms stad, får jag härom värdsamt anföra.

Vid bedömandet af denna fråga har jag utgått från den förutsättningen, att någon nämnvärd ändring i renhållningshänseende beträffande de rent landtliga områdena ej skulle komma att äga rum och att med afseende på renhållningen inom municipalsamhällen och dylikt ej annat än undantagsvis strängare bestämmelser skulle tillämpas, än som vanligen sker i dylika samhällen. De särskilda renhållningsföreskrifter, som gälla för Stockholms stad, skulle sålunda blott undantagsvis och ej under vanliga förhållanden nödvändigtvis lända till efterrättelse. Tillika erinras om att en tillfredsställande renhållning ej kan åstadkommas, förr än vatten- och afloppsförhållandena, särskildt de senare, blifvit ordnade i respektive samhällen.

Med förutskickande af dessa anmärkningar kan kommitténs första fråga besvaras med nej.

Beträffande den andra frågan synas ej andra villkor för inkorporering böra uppställas, än att vederbörande kommuner och samhällen — under förutsättning att en viss grad af självstyrelse medgifves — skola ställa sig till noggrann efterrättelse de föreskrifter angående renhållning, som af vederbörande myndigheter utfärdas.

För besvarande af den tredje och fjärde frågan har jag i de olika samhällena låtit verkställa en del undersökningar, för hvilka här lämnas en kortare redogörelse.

Tillfredsställande renhållningsförhållanden förefinnas eller komma inom den närmaste tiden att införas i Lidingö villastad, Saltsjöbaden och Storängen.

Inom Nya Hagalund, Nya Hufvudsta och Sundbyberg äro nämnda förhållanden delvis ordnade, men ännu återstår dock mycket att ändra och förbättra, särskildt med hänsyn till affallets tillfredsställande undanrödjande. För detta m. fl. hithörande ändamål är man i dessa samhällen ifrigt sysselsatt med renhållningens reformering, hvaraf tydligen stort behof förefinnes.

Vid en eventuell inkorporering borde renhållningen inom nämnda 3 samhällen skötas gemensamt och efter enahanda grunder.

I fråga om affallets undanrödjande m. m. kan man tänka sig antingen att för ändamålet en särskild anstalt uppfördes eller ock att detsamma pr järnväg fördes till stadens renhållningsstation vid Löfsta för att där undergå samma behandling som affallet från Stockholm. Denna senare lösning å de tre samhällenas renhållningsfråga, hvad undanrödjandet beträffar, är ej utesluten, enär järnväg framgår genom två af desamma och det tredje eller Nya Hagalund ej är långt aflägsset.

Kostnaden för en särskild anstalt för de tre förstäderna skulle, markförvärf undantaget, uppgå till 55 å 60 tusen kronor.

Beträffande Läljeholmen med Gröndal äro renhållningsförhållandena därstädes synnerligen otillfredsställande och kräva därför en snar och genomgående förändring. Då här transport af affallet till Löfsta ej kan komma i fråga, vore nödvändigt uppföra en särskild anstalt för dess emottagning och behandling liknande den, som eventuellt skulle komma till stånd för nyssnämnda tre samhällen. Kostnaden härför uppgår till samma belopp eller 55 å 60 tusen kronor.

Hvad slutligen angår Örby och Södertörns villastad, äga dessa samhällen med hänsyn till affallets afsättning som gödsel jämförelsevis fördelaktigt läge, hvarför några svårigheter beträffande dess undanrödjande ej äro att befara. Särskildt gäller detta om Örby, hvarest affallet fortfarande liksom nu lämpligen tillgodogöres å bebyggarnes egen odlade jord. Då detta emellertid ej i samma utsträckning kan äga rum beträffande Södertörns villastad, torde för nämnda samhälle blifva behöfligt uppföra en mindre renhållningsstation för en kostnad af omkring 25,000 kronor.

Hvad slutligen angår frågan n:r 5 får jag uttala den uppfattningen, att ett bättre ordnande af renhållningsväsendet i en del här angifna samhällen — i betraktande däraf att affallet härvid blefve underkastadt sådan behandling, som möjliggjorde en fördelaktigare afsättning — ej komme att medföra väsentligt ökade kostnader.

Utöfver de nuvarande torde dessa kostnader ej öfverstiga 15 à 20 tusen kronor pr år för samtliga de samhällen, i hvilka en större eller mindre förändring af förhållandena blefve önskvärd eller behöflig såsom en följd af inkorporeringen.

Stockholm den 12 juni 1907.

KARL TINGSTEN.

Bil. 8.

Yttrande af drätselnämndens andra afdelning (angående vattenledningen).

Till kommittén för utredning af frågan om angränsande samhällens införlifvande med hufvudstaden.

Uti skrifvelse till drätselnämndens andra afdelning hafven I anhållit om vissa uppgifter i afseende på eventuellt utdragande af stadens vattenledning till vissa ifrågasatta inkorporeringsområden.

Med anledning häraf har afdelningen inhämtat ett yttrande af byggnadskontoret af följande innehåll:

»Beträffande den första frågan, »huruvida från afdelningens sida med hänsyn till vattenledningen finnes någon erinran mot nämnda områdens förening helt eller delvis med Stockholms stad», har kontoret meddelat, att med hänsyn till vattenledningen icke är något att erinra mot inkorporeringen vare sig denna kommer att omfatta samtliga af Eder omnämnda områden eller endast delar däraf. Från teknisk synpunkt möter nämligen ej hinder att utsträcka vattenledningen till de områden, som böra komma i åtnjutande däraf.

Med afseende å Eder andra fråga, »huruvida enligt afdelningens mening för en sådan förening några särskilda bestämmelser böra med hänsyn till vattenledningen från stadens sida uppställas», anser byggnadskontoret, att några särskilda villkor och bestämmelser icke böra med hänsyn till vattenledningen uppställas.

Visserligen lär en inkorporering af de ifrågasatta områdena för staden komma att medföra afsevärda utgifter för vattenledningens utsträckning, men har ju staden i sin hand att bestämma, i hvilken mån detta skall ske, därvid staden, såsom ofta förut skett, dock kan genom en eventuell prisförhöjning å vattenledningensvatten erhålla skäligt vederlag för sådana anläggningar, som medföra betydligare kostnad.

Hvad beträffar den i punkt 3) framställda frågan, »om afdelningen anser särskilda åtgärder vara af öfverflyttningen omedelbarligen och med nödvändighet påkallade och hvilka åtgärder i sådan händelse böra vidtagas samt hvilka kostnader desamma kunna beräknas komma att medföra», kan byggnadskontoret därpå ej lämna något bestämt svar, då någon plan ej finnes uppgjord för ledningarnas utsträckning.

Dock synes inkorporeringen omedelbarligen och med nödvändighet kräva rörnätets utsträckning till de af kommittén uppräknade samhällena samt därutöver till följande bebyggda platser, nämligen Lilla och Stora Essingen, Mariehäll, Kratsboda och Ulfunda i Bromma socken samt Fridhem, Långbrodal och Södertörns villastad i Brännkyrka socken och måhända ytterligare några samhällen.

Då vattenledningens framdragande väl kommer att ske successivt, allt efter som områdena blifva i större utsträckning bebyggda, och man nu icke kan bedöma, i hvad mån detta kommer att ske, kan någon kostnad för vattenledningens framdragande ej för närvarande uppgifvas.

Möjligen erfordras i sammanhang härmed uppförande af nya högtrycksreservoarer för utjämning af förbrukningen och säkerställande af en oafbruten vattenutdelning vid inträffande rörbrott eller dylikt. Kostnaderna för dessa arbeten kunna på frågans nuvarande ståndpunkt icke uppgifvas, då härför behöfliga marknadsundersökningar endast kunna utföras under den blidare årstiden och då fastställda regleringsplaner för samhällena ifråga saknas.

Ytterligare åtgärder, såsom utvidgning af vattenledningens pumpverk eller filteranläggningar, erfordras icke omedelbarligen. Pumpverken kunna nämligen för närvarande utan forcering och sedan behöfliga reservmaskiner frånräknats, uppfordra 63,000 kbm. vatten per dygn, hvilken kvantitet är tillräcklig för vattenbehovet äfven å de närmaste områdena.

Beträffande den under punkt 4) uppställda frågan, »om öfverflyttningen eljest kan anses komma att omedelbarligen och med nödvändighet medföra ökade kostnader för vattenledningen och till hvilket belopp dessa ökade kostnader kunna

uppskattas», har byggnadskontoret till svar meddelat, att öfverflyttningen icke torde omedelbarligen och med nödvändighet medföra ökade kostnader för vattenledningen.»

Emot hvad byggnadskontoret sålunda anfört finner afdelningen någon hufvudsaklig erinran ej vara att göra.

Stockholm den 1 maj 1907.

På afdelningens vägnar:

HUGO HERNLUND.

Albert Folin.

Bil. 9 a.

Yttrande af drätselnämndens första afdelning (rörande brandväsendet med memorial af brandchefen).

Till den af Stockholms stadsfullmäktige tillsatta kommitté för utredande af frågan om angränsande områdens införlifvande med Stockholms stad.

Sedan I uti skrifvelse till drätselnämndens första afdelning den 24 november 1906 anhållit om afdelningens yttrande uti närmare angifna hänseenden, huru vid en eventuell öfverflyttning af Solna, Bromma, Lidingö, Brännkyrka och Nacka socknar med däriinom belägna municipalsamhällen äfvensom Sundbybergs köping, hvilka områden I ansett kunna i sådant hänseende ifrågakomma, frågan angående brandväsendet kunde däraf beröras, får afdelningen, som i ärendet infordrat utlä-tande af brandchefen i Stockholm, E. Sabelström, härmed öfverlämna den af honom verkställda utredning under meddelande tillika, att afdelningen för sin del icke har något att, utöfver hvad brandchefen anfört, i saken tillägga.

Stockholm den 18 juni 1907.

På afdelningens vägnar:

GUSTAF PIEHL.

Albert Folin.

Bil. 9 b.

Till drätselnämndens första afdelning.

Sedan den för utredning af frågan om angränsande områdens införlifvande med Stockholms stad af Stockholms stadsfullmäktige tillsatta kommittén hos drätselnämnden anhållit om yttrande angående vissa frågan berörande omständigheter afseende brandväsendet får jag efter anmodan vördsamt anföra följande.

Till en början torde man kunna påstå, att, för så vidt omständigheterna i öfrigt tala för nämnda områdens förening, helt eller delvis, med Stockholms stad, böra de af föreningen föranledda åtgärder och kostnader för särskildt brandväsendets ändamålsenliga anordnande inom det större Stockholm icke hindra frågans lösning.

Beträffande de villkor, som för en dylik förening från stadens sida böra uppställas, torde de med afseende å brandväsendet kunna omfatta:

- 1:o) tillhandahållande af lämpligt belägna byggnadstomter för blifvande brandstationer;
- 2:o) öfverlämnande af befintlig, brukbar eldsläckningsmateriel, samt
- 3:o) deltagande i kostnaderna för brandväsendets ordnande efter den beräkningsgrund, som vid en öfverenskommelse kan finnas rättvis.

Vidkommande frågan, huruvida de inom de särskilda samhällena nu befintliga anordningarna i afseende å brandväsendet kunna anses tillfredsställande i händelse af öfverflyttningen, kan man utan tvekan svara nekande, då det nämligen vid upprepade tillfällen visat sig, att Stockholms brandkårs hjälp erfordrats för släckning af eldsvådor inom flertalet af i fråga varande samhällen, såsom Sundbyberg, Hagalund, Hufvudsta, Reymersholm, Liljeholmen, Nacka m. fl. mindre orter. Det är dessutom uppenbart, att brandskyddsanordningarna, äfven om de vore till fylles för hvarje enskildt samhälle, vid en förening mellan till läge och byggnadssätt så olika orter måste på ett genomgripande sätt förändras för att kunna blifva betryggande och verka på ett ändamålsenligt sätt, hvarför det är nödvändigt att utarbета en plan, efter hvilken utvecklingen lämpligen kan länkas. Emellertid är det ej möjligt att för närvarande framlägga en sådan *fullständig* plan, utan torde det för frågans förberedande behandling vara tillräckligt att angifva de hufvudsakliga åtgärder, som dels omedelbart och med nödvändighet pakallas af öfverflyttningen, dels framdeles med sannolikhet komma att erfordras.

Under antagande att brandtjänsten *till en början* kan skötas på sådant sätt, som är brukligt inom mindre stadssamhällen och som under senare år med tillfredsställande resultat tillämpats vid Värtan, d. v. s. att uti brandstationerna, hvarest tillräcklig och ändamålsenlig såväl släcknings- som räddningsredskap bör förvaras, endast om natten förläggas manskap, omedelbart färdigt till uttryckning, under det att om dagen vakthållning för brandtelegrafan besörjes af fast anställt manskap och eldsläckningen verkställs såväl af det tillkallade nattvaktsmanskapet som vid behof af Stockholms brandkår, blifva de åtgärder, som på grund af öfverflyttningen *omedelbart* påfordras, följande:

- 1:o uppförande af stationsbyggnader,
- 2:o utvidgande af brandtelegrafan,
- 3:o anskaffning af räddnings- och släckningsredskap, samt
- 4:o anställande af behöfligt antal brandmanskap (vaktbefälhafvare, telegrafister, chaufförer, nattvaktsmanskap).

Kostnaderna härför, och särskildt hvad beträffar stationsbyggnaderna, kunna ej med någon bestämdhet till beloppet uppgifvas; likväl lämnas här nedan några kostnadsuppgifter, som kunna anses vara tillförlitliga under *nuvarande* förhållanden.

Utaf de till inkorporering föreslagna områdena torde följande omedelbart böra förses med brandstationer, omfattande rymliga redskapsrum, telegrafrum, sofrum m. m. för nattvaktsmanskap, bostäder för vaktbefälhafvare och telegrafist, nämligen:

- Sundbyberg,
- Hufvudsta—Hagalund (gemensamt),
- Liljeholmen och
- Lidingö,

under det att för öfriga, såsom Enskede, Örby, Nacka samt blifvande industriella anläggningar inom Bromma, endast enklare redskapshus för brandmaterielen till en början behöfva uppföras.

Däremot är det nödvändigt, att *samtliga* orter omedelbart vid öfverflyttningen erhålla en tillförlitlig brandtelegraf, som står i direkt förbindelse med Stockholms; kostnaderna härför synas vid beräkning ej böra öfverstiga 50,000 kronor, hvaraf på linjenätet med omkring 40 km. dubbla linjer, efter 250 kr. pr km. enkel linje komma 20,000 kronor samt 30,000 kronor på stationsanordningar jämte brandskåp, telefoner, mottagningsapparater m. m.

Beträffande kostnaden för den räddnings- och släckningsredskap, som omedelbart måste anskaffas, torde den ej komma att *understiga* 100,000 kronor, af hvilka 50,000 kr. till tvänne automobilängsprutor, afsedda att uppställas å Johannis och Katarina (eventuellt Kungsholmens och Maria) stationer, samt 50,000 kr. till inköp af slangar med kopplingar, handkraftssprutor, stegar jämte öfrigt redskap.

Såsom en direkt följd af utryckningsområdets ökning kommer behovet af flere hästar genast att göra sig gällande och beräknas kräfva 4 st. hästar, att uppställas med en å hvardera af Johannes, Kungsholmens, Östermalms och Maria stationer, för en kostnad af omkring 4,000 kronor.

Ökningen af personalen och däraf föranledd *årlig* kostnad beräknas blifva:

8 st. (2 × 4) vakthafvande å de nya brandstationerna efter 2,500	
kr. pr år	kr. 20,000:—
Nattvaktsmanskap (5 man å hvarje af 4 stationer) omkring	» 4,000:—

Ökning af Stockholms stads brandkår med:

2 st. maskinister (chaufförer) efter 2,500 kr.	» 5,000:—
8 » brandkarlar » 2,000 »	» 16,000:—
Ökad underhållskostnad för hästar, eldsläckningsmateriel och inventarier omkring	» 5,000:—

Summa *årlig* kostnad omkring kr. 50,000:—

Nyssnämnda summa torde vara snarare för liten än motsatsen, särskildt hvad afser brandkårens ökning. Man kan sluta härtill bland annat af det sakförhållande, att då Lundby kommun, som ju utgör ett betydligt mindre område, än det här är fråga om, under förra året införlifvades med Göteborg, ökades till följd häraf brandkårens personal med 1 öfverbrandmästare, 2 förmän, 6 ordinarie brandkarlar, af hvilka en är undermaskinist samt 6 extra brandkarlar.

Beträffande de åtgärder, som genom öfverflyttningen *framdeles* blifva behöfliga, torde de omfatta nya stationsbyggnader å

Enskede,

Örby,

Nacka och

Bromma samt dessa stationers bemanning och organisation i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad ofvan angifvits för Sundbyberg m. fl. orter. Här måste dock framhållas, att anordningen med nattvaktsmanskap endast är att betrakta

såsom en *tillfällig lösning* af personalfrågan, ty i den mån de skilda orterna växa till ordnade stadsdelar, måste för brandsläckning ett tillräckligt antal öfvadt brandmanskap finnas å brandstationerna såväl dag som natt.

Då befintligheten af vattenledning med nöjaktigt tryck är ett bland villkoren för ett framgångsrikt släckningsarbete, torde här böra framhållas behovet af att nuvarande vattenledning utsträcket till Liljeholmen, Enskede, Örby och Nacka samt att nya vattenverk anläggas såväl för rayonen Sundbyberg—Hufvudsta—Nya Hagalund (möjligen Bromma) som för Lidingön.

Genom öfverflyttningen torde jämväl behovet af en *ny brandstation* inom öfre Vasastaden komma att göra sig gällande, förr än annars blifvit fallet, särskildt med hänsyn till önskvärdheten af att hastigt lämna biträde vid eldsvådor inom de från Johannis brandstation långt aflägsna norra förstäderna Nya Hagalund—Hufvudsta—Sundbyberg.

Bland de kostnader, som blifva en följd af öfverflyttningen, torde slutligen böra omnämnas pensionering af den ökade brandstyrkan.

Stockholm den 4 juni 1907.

E. Sabelström.

Bil. 10.

Yttrande af mantalsnämnden.

Till kommittén för utredning af frågan om angränsande samhällens införlifvande med hufvudstaden.

Uti skrifvelse till Stockholms stads mantalsnämnd den 24 sistlidne november hafven I begärt svar å fyra särskilda frågor med afseende å mantalsskrifningsväsendet, för den händelse öfverflyttning till hufvudstaden ifrågakomme af följande områden, nämligen Solna, Bromma, Lidingö, Brännkyrka och Nacka socknar med därinom belägna municipalsamhällen och Sundbybergs köping; och får nämnden, som icke har något särskildt att erinra beträffande de olika områdena, i anledning däraf anföra följande:

Beträffande den *första frågan*, »huruvida från nämndens sida med hänsyn till mantalsskrifningsväsendet finnes någon erinran mot nämnda områdets förening, helt eller delvis, med Stockholms stad, och i sådan händelse hvad som kan vara att däremot anmärka», anser sig nämnden kunna nekande besvara frågan i dess allmänhet.

Med afseende å den *andra frågan*, »huruvida enligt nämndens mening för en sådan förening några särskilda villkor och bestämmelser böra med hänsyn till mantalsskrifningsväsendet från stadens sida uppställas, och i sådant fall hvilka», torde böra erinras om den olikhet med afseende å tid och sätt för mantalsskrifningens verkställande, som är rådande emellan hufvudstaden och landsbygden, i det att mantalsskrifning å landet verkställles i slutet af året genom statsverkets funktionärer, medan den däremot i hufvudstaden förrättas i början af året af rotemännen. Därest något eller några af de nu ifrågavarande samhällena komme att införlifvas med hufvudstaden, skulle sålunda mantalsskrifningsförfarandet i dem komma att helt och hållet omläggas. Om, såsom nämnden föreställer sig, införlifvandet kommer att äga rum vid början af ett kalenderår, bör någon mantalsskrifning i landtområdet icke ske föregående år, utan bör den, i likhet med hvad som sker för den öfriga staden, äga rum på för staden vanligt sätt i början af året. För att detta skall kunna ske, erfordras emellertid, att redan innan sammanslutningen verkställles den bokföring af hufvudstadens innevånare, som författningsenligt skall ske och som tjänar till grundval för mantalsskrifningen, hunnit med afseende å de tillagda områdena ordnas, hvilket förarbete kräver medverkan af de ifrågavarande församlingarnas prästerskap.

För detta ändamål böra de rotemän, som komma att tillsättas för de tillagda områdena, träda i verksamhet minst tre månader, innan inkorporering sker, och tilläggas befogenhet att före inkorporeringen vidtaga alla de åtgärder, som kunna finnas erforderliga för uppläggning af mantalsböcker för de nya områdena och förberedande af den mantalsskrifning, som närmast skall ske. Fordran om sådan befogenhet för rotemännen torde böra af staden uppställas, i händelse inkorporering skall komma till stånd.

I detta sammanhang anser sig nämnden äfven böra erinra om att uppläggningsen af mantalsböcker för de nytillagda områdena och dessas inordnande i öfrigt under de för hufvudstaden gällande bestämmelser förutsätter utfärdande af prästbetyg för dem inom områdena boende, som skola hafva egna sådana betyg, något som åter förutsätter förpliktelse för prästerskapet i de församlingar, som skola inkorporeras, att utfärda sådana prästbetyg.

Detta senare torde komma att medföra afsevärda kostnader, hvilka nämnden icke är i tillfälle att ens förslagsvis beräkna.

Vidkommande tredje frågan, »om särskilda åtgärder anses vara af öfverflyttningen ömedelbartigen och med nödvändighet påkallade; hvilka åtgärder i sådan händelse anses böra vidtagas och hvilka kostnader desamma kunna beräknas komma att medföra», får nämnden meddela, att den ofvan anmärkta olikheten i sättet för mantalsskrifningens förrättande och därmed sammanhängande förhållande, ömedelbartigen och med nödvändighet påkallar de nytillagda områdenas inordnande i den för hufvudstaden gällande roteinstitutionen. Enligt gällande bestämmelser skola församlingarna uppdelas i rotar; och har mantalsnämnden funnit en folksiffra af 12,000 personer kunna anses såsom lämplig för en rote. Denna siffra är icke f. n. uppnådd af någon af de utaf Eder angifna församlingarna med inom dem belägna municipalsamhällen och köping, hvarför till en början det torde vara tillräckligt, att hvarje församling bildade en rote. Kostnaden för en dylik kan med tillämpning af nu gällande lönestat beräknas sålunda:

lön till roteman	kr. 3,000: —
skrifvarehjälp till d:o	» 700: —
arfvode till vaktmästare	» 575: —
hyra af rotelokal	» 1,000: —
uppvärmning m. m. af d:o	» 250: —
till beredande af semester åt roteman	» 100: —

eller tillhopa kr. 5,625: —

hvertill kommer någon ökning för hvarje ny rote af de årliga anslagen till ersättning åt vaktmästarne för mantalsuppgifters insamlande, inventariers inköp och underhåll, skrif- och tryckkostnader, böcker och dylikt, flyttningshjälps, diverse utgifter för mantalsuppgifternas författande äfvensom för upprättande af sammandrag af registren till mantalslängderna.

Dessutom betingar uppsättningen af hvar och en af de nybildade rotarna en utgift för en gång till inventarier, mantalsböcker m. m., hvilken kostnad förslagsvis kan beräknas till 1,300 kronor för hvarje rote.

Dessa nya rotar skulle emellertid komma att omfatta så vidsträckt områden, att rotemännen och de hos dem anställda vaktmästarne icke skulle kunna, såsom tjänsten kräver, besöka rotarnes olika delar utan att anlita skjuts. För detta ändamål torde ett årligt förslagsanslag af 500 kronor böra stå till nämndens för-

fogande för hvarje af de här ifrågavarande nya rotarna till bestridande af erforderlig skjutslega.

I öfrigt synes, så vidt nu kan bedömas, ökade kostnader för mantalsskrifningsväsendet icke *omedelbarligen* och *med nödvändighet* medföras af en eventuell öfverflyttning af de nya områdena, hvarför mantalsnämnden tror sig kunna nekande besvara den fjärde af de utaf Eder framställda frågorna.

Stockholm den 21 mars 1907.

På mantalsnämndens vägnar:

ROBERT DICKSON.

Albert Folin.

Bil. 11.

Yttrande af magistraten.

Till kommitterade för utredning af frågan om angränsande områdets införlifvande med Stockholms stad.

I skrifvelse den 17 sistlidne maj hafven I — med förmälan att I ansågen följande områden kunna ifrågakomma till sammanslagning med staden, nämligen Solna, Bromma, Lidingö, Brännkyrka och Nacka socknar med däriinom belägna municipalsamhällen, äfvensom Sundbybergs köping, samt att för frågans vidare utredning vore nödigt att erhålla magistratens yttrande angående vissa frågan berörande omständigheter, afseende de intressen, magistraten hade att iakttaga och bevaka — anhållit, att magistraten ville särskildt för hvarje kommun och samhälle lämna Eder meddelande uti de i skrifvelsen särskildt angifna afseenden, och får magistraten i anledning häraf anföra följande.

Någon omständighet, som från rättskipningens synpunkt kan föranleda särskildt yttrande angående någon viss af de ifrågakomma kommunerna eller sam-

hällena, synes icke föreligga, hvadan magistratens yttrande afser samtliga de till inkorporering ifrågasatta områdena.

Hvad då först angår frågan, huruvida från rättskipningens synpunkt någon erinran är att göra mot något eller några af berörda områdens förening med staden, anser magistraten så icke vara fallet.

Ej heller finner magistraten några särskilda villkor och bestämmelser från rättskipningens synpunkt böra uppställas för en sådan förening.

Beträffande frågan, huruvida de inom de särskilda samhällena nu förekommande anordningar i afseende å rättskipningen kunna, i händelse af öfverflyttningen, anses tillfredsställande, anser magistraten, att i sammanhang med områdenas införlifvande med staden områdena omedelbart böra läggas under rådstufvurättens domvärjo, i följd hvaraf vidkommande ifrågavarande områden för Stockholm gällande föreskrifter angående bouppteckningars förrättande böra tillämpas samt i fråga om vårdnaden å förmynderskap rådstufvurätten bör träda i vederbörande häradsrätts ställe.

I anslutning härtill får magistraten framhålla, att för det eller de områden, som komma att blifva med staden införlifvade, följande åtgärder i och med sammanslagningen med nödvändighet och omedelbarligen påkallas, nämligen:

a) uppläggande för en gång af nya fastighetsböcker för sådant område med införande däri af alla lagfarter samt de anteckningar angående vid tiden för sammanslagningen gällande inteckningar och öfriga förhållanden, som böra i gravationsbevis anmärkas;

b) aflämnande till rådstufvurätten af renoverade exemplar af vederbörande häradsrätts lagfartsprotokoll för tiden från och med 1876 och inteckningsprotokoll för de före sammanslagningen sist förflutna tio åren angående fordringar och för tiden från och med 1876 angående öfriga inteckningar;

c) aflämnande till rådstufvurätten af renoverade exemplar af vederbörande häradsrätts protokoll angående tomträtter och deras intecknande samt tomträttsböckerna;

d) aflämnande till rådstufvurätten af renoverade exemplar af vederbörande häradsrätts förmynderskapsprotokoll och förmyndarerotlar, i hvad de afse sådana förmynderskap, som i följd af sammanslagningen komma att till rådstufvurätten öfverflyttas, äfvensom redovisningsräkningar öfver förvaltningen af berörda förmynderskap, afseende det före sammanslagningen sist förflutna året;

e) särskilda åtgärder för inleverering till förmyndarekammaren af myndlingars tillgångar;

f) öfverlämnande till rådstufvurätten af renoverade exemplar af vederbörande häradsrätts konkursrotlar, såvidt de afse inom områdena boende personers oafslutade konkurser, jämte akterna i dessa konkurser, äfvensom af renoverade exemplar af de samma konkurser rörande protokoll; samt

g) aflämnande till rådstufvurätten af uppgifter å de enligt vederbörandes anmälan inom de införlifvade områdena mantalsskrifna affidna personer, efter hvilka bouppteckningar ej inkommit till vederbörande häradsrätt, samt af koncept till statistiska uppgifter för sista året före sammanslagningen.

Kostnaderna för dessa arbetens utförande är det magistraten icke möjligt att beräkna.

Då folkmängden i samtliga de till sammanslagning med staden ifrågasatta områdena vid 1905 års slut uppgick till något öfver 36,000 personer samt med hänsyn till utvecklingen af redan befintliga villasamhällen och under bildning varande nya sådana om fem till sex år säkerligen fördubblats, torde i följd af sammanslagningen en ny afdelning vid rådstufvurätten blifva erforderlig och dessutom en förstärkning af arbetskrafterna å rådstufvurättens första afdelning och förmyndarekammaren tarvas.

Kostnaderna för en sådan ökning af rådstufvurättens arbetskrafter torde kunna beräknas till minst 50,000 kronor om året.

Stockholms rådhus den 29 november 1907.

På magistratens vägnar:

CARL LINDHAGEN.

Otto Salmonson.

Bil. 12.

Yttrande af gasverksstyrelsen.

Till Stockholms stads inkorporeringskommitté.

Till svar å Eder förfrågan af den 24 sistlidne november får gasverksstyrelsen anföra följande.

Hvad först de områden beträffar, som bära ifrågakomma för införlifvande med Stockholms stad, anser sig styrelsen bära uttala, att det synes styrelsen kunna ifrågasättas, att till de föreslagna områdena, eller Solna, Bromma, Lidingö, Brännkyrka och Nacka socknar, lägga äfven Spånga och Danderyds socknar. Härigenom skulle de till de af kommitterade i första rummet föreslagna områdena närbelägna samhällena Bromsten, Dufbo, Stocksund och Djursholm äfven tillhöra Stockholm samt i så fall gas- och elektricitetsverkens verksamhetsområde till dem utsträckas. Vidare torde jämväl de staden tillhöriga egendomarne Riddersvik och Löfsta i Järfälla socken bära införlifvas med staden.

Då styrelsen för sin del är af den åsikt, att det skulle vara fördelaktigast såväl för områdena ifråga som för Stockholms stad, om områdenas behof af gas och elektrisk ström kunde förses från stadens verk, finnes med hänsyn till dessa verk icke någon erinran att göra mot områdenas förening med Stockholms stad. Då emellertid ett sådant förseende af gas och elektricitet till alla områdena icke med fördel kan ske, förrän dels den vid Dalälven inköpta vattenkraften blifvit tillgodogjord och dels ett nytt gasverk för södra delen af staden blifvit anlagdt, anser styrelsen, att detta förhållande bör påpekas vid eventuella blifvande underhandlingar.

I öfrigt anser styrelsen icke några särskilda åtgärder vis å vis gas- och elektricitetsverken vara af öfverflyttningen omedelbarligen och med nödvändighet påkallade.

Den redan nu existerande offentliga belysningen i de samhällen, som beröras af inkorporeringen, bör naturligtvis vid en införlifning bekostas af Stockholms stad. Enligt hvad styrelsen från vederbörande fått sig uppgifvet, uppgår den årliga kostnaden för gatubelysningen för närvarande:

i Hagalund till	kronor 1,610: —
i Sundbyberg till	» 3,450: —
i Saltsjöbaden till	» 5,726: —
och vid Storängen till	» 2,000: —

Då härtill komma en del mindre samhällen, från hvilka uppgifter icke kunnat erhållas, torde den sammanlagda kostnaden för den offentliga belysningen i de samhällen, som befinnas inom det af kommittén angifna området, kunna skattas till högst 20,000 kronor pr år.

Stockholm den 20 april 1907.

För gasverksstyrelsen:

JOHAN ÖSTBERG.

C. L. Schönmeyr.

Bil. 13 a.

Yttrande af drätselnämndens första afdelning (angående auktionsverket med memorial af verkets inspektor).

Till kommittén för utredning af frågan om angränsande samhällens införlifvande med hufvudstaden.

Sedan I uti skrifvelse till drätselnämndens första afdelning den 24 sistlidne november begärt vissa upplysningar med afseende å auktionsväsendet, i händelse angifna områden komme att med hufvudstaden införlifvas, får afdelningen härmed öfverlämna och såsom eget yttrande åberopa ett af stadens ombudsman såsom inspektor för auktionsverket i ärendet afgifvet utlåtande.

Stockholm den 19 mars 1907.

På afdelningens vägnar:

P. H. HEDENBLAD.

Albert Folin.

Bil. 13 b.

Tjänstememorial.

Uti skrifvelse till afdelningen den 24 november 1906 hafva kommitterade för utredning af frågan om införlifvande med Stockholms stad af angränsande landområden anhållit att med afseende å auktionsväsendet erhålla en del upplysningar, hänfödda under 4 särskilda punkter, hvarjämte kommitterade med förmälan, att de ansett till dylikt införlifvande med Stockholm kunna ifrågakomma Solna, Bromma, Lidingö, Brännkyrka och Nacka socknar, med därinom belägna municipalsamhällen, äfvensom Sundbybergs köping, anhållit, att de begärda upplysningarna måtte meddelas särskildt för hvarje kommun.

Anmodad att i anledning häraf afgifva yttrande, får jag anföra följande.

Frågan, huruvida staden skall fasthålla vid sitt auktionsmonopol eller ej, är väl ännu oafgjord, men då meddelandet af de begärda upplysningarna äger betydelse endast i det fall, att så kommer att ske, utgår jag från denna förutsättning.

Å kommitterades fråga i första punkten torde kunna meddelas det svar, att med hänsyn till auktionsväsendet någon erinran icke bör kunna från stadens sida göras mot införlifvande med Stockholm af de ifrågasatta områdena vare sig i deras helhet eller endast delvis.

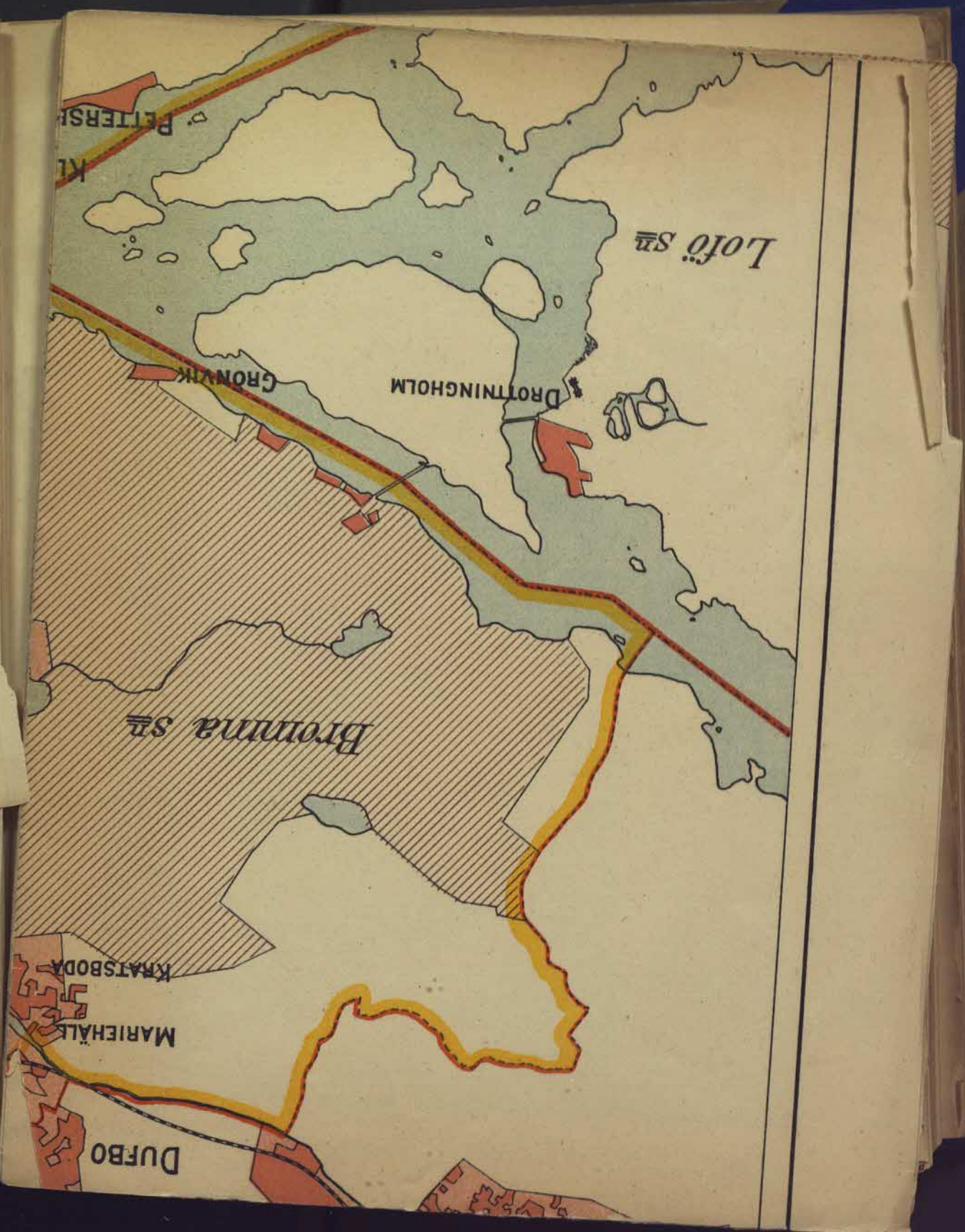
Beträffande frågan i andra punkten eller huruvida för en dylik förening några särskilda villkor och bestämmelser böra med hänsyn till auktionsväsendet från stadens sida uppställas, torde det falla af sig själf, att, likasom i och med ett landområdes införlifvande med Stockholm de för staden därförinnan gällande kommunala författningar och bestämmelser naturligtvis blifva tillämpliga jämväl på de tillagda områdena, så äfven måste blifva förhållandet med stadens auktionsmonopol, så att detta utan något särskildt villkor eller förbehåll blir gällande äfven med afseende på de med staden inkorporerade områden.

Såsom svar å frågorna i tredje och fjärde punkterna torde kunna meddelas, att ett införlifvande med Stockholm af de ifrågasatta områdena, helt eller delvis, omedelbarligen och med nödvändighet påkallar särskilda åtgärder i syfte att kunna på ett tillfredsställande sätt betjäna allmänheten vid auktionsrörelsens bedrivande inom dessa aflägsnare delar af stadens sålunda utvidgade territorium, och att dessa åtgärder, bestående i anskaffande af lämpliga auktionslokaler med däraf påkallad ökad

personal och betjäning, också skall medföra ökade kostnader för kommunen, ligger i sakens natur. Beloppet af dessa ökade kostnader kan dock icke ens närmelsevis angifvas och torde icke heller vara af någon nämnvärd betydelse, då det väl är meningen, att kostnaderna skola hufvudsakligast betäckas af inflytande auktions-umgälder.

Stockholm den 19 mars 1907.

CARL SCHÖNMEYR.

PETERSH

KI

Lofö S:ö

KRONVIK

DROTTNINGHOLM

Bronna S:ö

KRATSBODA

MARIEHÄLL

DUFBO

15

Springer

Bromstein

Beredningsutskottets utlåtanden och memorial.

N:r 54.

Utlåtande i fråga om expropriation af den för utläggning till Söder Mälarstrand behöfliga del af egendomen n:r 1 och 2 i kv. Guldfjärden mindre.

I skrifvelse till stadsfullmäktige af den 18 innevarande februari har drätselnämndens första afdelning anført:

»Af fastigheten n:r 1 och 2 i kv. Guldfjärden mindre erfordras ett område af omkring 250 kv.-meter för utläggning till Söder Mälarstrand.

Då det med hänsyn till beslutadt framdragande af järnvägsspår å denna gata är af vikt att detta område förvärfvas, har drätselnämndens första afdelning underhandlat med ägaren, fastighetsaktiebolaget Mälarstrand, därvid prisuppgift endast erhållits med afseende å hela egendomen, för hvilken fordrats ett pris af 318 kronor kv.-metern.

Egendomen har en areal af 2,288,3 kv.-meter, är bevillingstaxerad till 286,000 kronor, brandförsäkrad för 150,000 kronor och lämnar i nu utgående hyror en årlig afkastning af 23,225 kronor, motsvarande omkring 3,2 % å den fordrade köpeskillingen 727,700 kronor.

Detta pris har afdelningen ansett för högt, hvarför afdelningen anser, att staden bör söka förvärfva den för gatan behöfliga arealen medels expropriation; och hemställer afdelningen sålunda om bemyndigande att i sådan ordning tillvinna staden området ifråga.»

Under hänvisning till hvad afdelningen sålunda yttrat hemställer utskottet:

att drätselnämndens första afdelning må bemyndigas att, därest godvillig öfverenskommelse ej kan träffas om förvärfvande af

staden af den för utläggning till Söder Mälarstrand behöfliga del af egendomen n:r 1 och 2 i kvarteret Guldfjärden mindre, gå i författning om markens tillvinnande åt staden i den ordning, som finnes bestämd angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Stockholm den 27 februari 1908.

Å beredningsutskottets vägnar:

SIXTEN VON FRIESEN.

N:r 55. (Bih. n:r 26.)

Utlåtande angående köp af fastigheterna n:r 2 och 3 i kv. Polacken (n:r 2 vid Oxtorget och n:r 27 vid Lutternsgatan).

Ehuru priset är synnerligen högt, har utskottet, om ock med tvekan, ansett sig i syfte att möjliggöra en lämpligare reglering af vidliggande, staden tillhöriga tomter och gatumark, böra tillstyrka, att staden må på de villkor, som innehållas i det i bihanget n:r 26 intagna kontrakt, förvärfva de fasta egendomar, som kontraktet afser.

Utskottet föreslår därför stadsfullmäktige besluta:

att godkänna det under förbehåll om sådant godkännande den 11 februari 1908 mellan drätselnämndens första afdelning, å ena, samt f. d. kamreraren Conrad Landelius och byggmästaren Johan Fredrik Göranson å andra sidan, afslutade aftal om köp af fastigheterna n:r 2 och 3 i kvarteret Polacken och lämna afdelningen uppdrag att betala köpeskillingen med medel, som

anslagits till förvärfvande af fastigheter för gaturegleringar, samt att i ofrigt bringa affalet till verkställighet.

Stockholm den 5 mars 1908.

Å beredningsutskottets vägnar:

SIXTEN VON FRIESEN.

Reservation

af herrar *Herlitz*, *Warburg* och *Bendixson*, hvilka ansett, att utskottet bort hafva afstyrkt godkännande af ifrågavarande köpekontrakt.

N:r 56. (Bih. n:r 27.)

Utlåtande angående köp af delvis ofria egendomen n:r 2 och 3 i kv. Bonden större (n:r 6 vid Bonde- och n:r 43 vid Östgötagatan).

Lika med drätselnämndens första afdelning anser utskottet sig kunna tillstyrka, att staden må på de villkor, som innehållas i det i bihanget n:r 27 intagna kontrakt, förvärfva den fasta egendom, som kontraktet afser.

Utskottet föreslår därför stadsfullmäktige besluta:

att godkänna det under förbehåll om sådant godkännande den 11 februari 1908 mellan drätselnämndens första afdelning och

fabrikören Gustaf Adolf Samuelson afslutade aftal om köp af den delvis å ofri eller stadens grund belägna egendomen n:r 2 och 3 i kvarteret Bonden större och lämna afdelningen uppdrag att betala köpeskillingen med medel, som anslagits till förvärfvande af fastigheter för gaturegleringar, samt att i öfrigt bringa aftalet till verkställighet.

Stockholm den 5 mars 1908.

Å beredningsutskottets vägnar:

SIXTEN VON FRIESEN.

N:r 57. (Bih. n:r 29.)

Utlåtande angående köp af den för utläggning till Nybrogatan erforderliga del af tomten n:r 10 i kv. Rudan mindre i Hedvig Eleonora församling (n:r 50 vid nämnda gata).

Lika med drätselnämndens första afdelning anser utskottet sig kunna tillstyrka, att staden må på de villkor, som innehållas i det i bihanget n:r 29 intagna kontrakt, förvärfva den fastighetsdel, som kontraktet afser.

Utskottet föreslår därför stadsfullmäktige besluta:

att godkänna det under förbehåll om sådant godkännande den 18 februari 1908 mellan drätselnämndens första afdelning och bostadsaktiebolaget Isis afslutade aftal om köp af den för utläggning till Nybrogatan erforderliga del af tomten n:r 10 i kvarteret Rudan mindre i Hedvig Eleonora församling och lämna afdelningen uppdrag att betala köpeskillingen med medel, som an-

slagits till förvärfvande af fastigheter för gaturegleringar, samt att i öfrigt bringa aftalet till verkställighet.

Stockholm den 5 mars 1908.

Å beredningsutskottets vägnar:

SIXTEN VON FRIESEN.

N:r 58. (Bih. nr 36.)

Utlåtande angående köp af den för rätning af Badstugatan samt tomtreglering behöfliga fastigheten n:r 1 i kv. Skinnarviksberget (n:r 45 vid Badstugatan och n:r 6 vid Kattgränden).

Lika med drätselnämndens första afdelning anser utskottet det vara för staden förmånligt att på de villkor, som innehållas i det i bihanget n:r 36 intagna kontrakt, förvärfva den fasta egendom, som kontraktet afser.

Utskottet föreslår därför stadsfullmäktige besluta:

att godkänna det under förbehåll om sådant godkännande den 25 februari 1908 mellan drätselnämndens första afdelning och änkefru Edla Wilhelmina Henning, född Wretström, afslutade aftal om köp af fastigheten n:r 1 i kvarteret Skinnarviksberget och lämna afdelningen uppdrag att betala köpeskillingen med medel, som anslagits till förvärfvande af fastigheter för gaturegleringar, samt att i öfrigt bringa aftalet till verkställighet.

Stockholm den 5 mars 1908.

Å beredningsutskottets vägnar:

SIXTEN VON FRIESEN.

N:r 59. (Bih. n:r 37.)

Utlåtande angående köp af fastigheten n:r 10 i kv. Blompottan (n:r 80 vid Stora Badstugatan).

Lika med drätselnämndens första afdelning anser utskottet det vara för staden förmånligt att på de villkor, som innehållas i det i bihanget n:r 37 intagna kontrakt, förvärfva den fasta egendom, som kontraktet afser.

Utskottet föreslår därför stadsfullmäktige besluta:

att godkänna det under förbehåll om sådant godkännande den 3 mars 1908 mellan drätselnämndens första afdelning, å ena, samt f. d. kaptenen S. L. Brobergs sterbhusdelägare: änkefru Sofia Fredrika Broberg, född Statlander, samt kaptenen Harald Almqvist och hans hustru Signe Almqvist, född Broberg, å andra sidan, afslutade aftal om köp af fastigheten n:r 10 i kvarteret Blompottan och lämna afdelningen uppdrag att betala köpeskillingen med medel, som anslagits till förvärfvande af fastigheter för gaturegleringar, samt att i öfrigt bringa aftalet till verkställighet.

Stockholm den 5 mars 1908.

Å beredningsutskottets vägnar:

SIXTEN VON FRIESEN.

N:r 60 (Bih. n:r 94 för 1907 och n:r 22.)

Utlåtande med anledning af revisionsberättelsen öfver 1906 års fattigvårdsförvaltning.

Till trycket hafva befordrats i bihanget n:r 94 för 1907 styrelseberättelserna och i bihanget n:r 22 för detta år revisionsberättelsen öfver 1906 års fattigvårdsförvaltning äfvensom i det senare bihanget fattigvårdsnämndens skrivelse med öfverlämnande af revisionsberättelsen.

I sin berättelse hafva revisorerna (sid. 5) påpekat, att fattigvårdsnämnden, utan att anslag beviljats af stadsfullmäktige, anvisat dels ett belopp af 12,500 kronor till inrättande af ett provisoriskt sjukhus i den förutvarande asylen för husvilla i huset n:r 12 vid Tjärhofsgatan och dels 4,967 kronor för uppförande invid grafkapellet vid allmänna försörjningsinrättningen af en tillbyggnad, afsedd att tjäna såsom likbod, men förmäla revisorerna tillika sig, med hänsyn till nödvändigheten att skyndsamt verkställa ifrågavarande arbeten, hafva funnit anmärkning mot fattigvårdsnämnden i förevarande afseenden icke kunna ifrågakomma. På grund af hvad sålunda förekommer har utskottet emellertid ansett sig böra erinra om önskvärdheten af att vederbörande nämnder och styrelser låta sig angeläget vara att tillse, att frågor om arbeten, som kräfva särskilda anslag, blifva i så god tid upptagna till behandling, att desamma kunna underställas stadsfullmäktiges pröfning, innan företagen bringas till verkställighet.

I öfrigt får utskottet under erinran om det genom lagen den 15 april 1904 till hufvudstadens kommunalförordning fogade tillägg af innehåll att den, hvilken såsom ledamot af stadsfullmäktige underlydande nämnd eller afdelning eller eljest är redovisningsskyldig till kommunen, bland annat ej må deltaga i beslut i an-

ledning af vederbörande revisorers granskning af sådan förvaltning, lika med revisorerna (sid. 32) hemställa:

att ansvarsfrihet för 1906 års förvaltning må meddelas fattigvårdsnämnden och nämnden underlydande styrelser.

Stockholm den 5 mars 1908.

Å beredningsutskottets vägnar:

SIXTEN VON FRIESEN.

N:r 61.

Utlåtande med anledning af erbjuden gåfva till staden af konstverk afsedda att uppställas vid östra ingången till Berzelii park.

Drätselnämndens första afdelning har i skrifvelse till stadsfullmäktige af den 25 sistlidne februari anført:

»I skrifvelse den 15 sistlidne december till Stockholms stads drätselråd har en af fröken Eva Bonnier utsedd kommitté till Stockholms stad såsom gåfva hembjudit två af skulptören Carl Millés komponerade och i granit huggna björngrupper med tillhörande pedestaler och barriärer i samma materiel, afsedda att uppställas vid ingången till Berzelii park, under förutsättning att staden bekostade för ändamålet erforderliga grundläggningen och arbetet med uppsättningen.

Drätselnämndens första afdelning, som finner det otvifvelaktigt, att ingången till Berzelii park från hörnet af Hamngatan och Nybrogatan vid den öppna platsen därstädes synnerligen väl lämpar sig för uppsättande af nämnda konstverk, får därför hemställa, att stadsfullmäktige måtte förklara sig vilja med tacksamhet emottaga den sålunda erbjudna gåfvan samt i sammanhang därmed bevilja ett anslag för kostnaderna för konstverkens uppsättande af förslagsvis 2,000 kronor.»